

Надійшла до редколегії 12.03.2013

УДК 331.2:658

Планування праці та персоналу на торговельному підприємстві/С.Е. Кучіна, Ю.О. Топчий// Вісник НТУ „ХПІ”. Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Х.: НТУ „ХПІ”. - 2013. - № 22 (995) - С. 57-60. Бібліогр.: 5 назв.

В статье рассмотрено содержание терминов «труд» и «планирование труда», проанализирована комплексная система показателей труда для осуществления планирования, выявлены особенности планирования труда и персонала на торговом предприятии

Ключевые слова: труд, планирование труда, персонал, планирование персонала, оплата труда, численность персонала.

The article considers the meaning of the terms "work" and "planning work", considered a complex system of indicators for labor planning, the features of planning work and staff of commercial enterprise

Keywords: labor, labor scheduling, staffing, scheduling staff salaries, staff.

УДК 338.8

П.Г. ПЕРЕРВА, д-р. екон. наук, проф. НТУ «ХПІ», Харків
І.М. ПОГОРЕЛОВ, доц. НТУ «ХПІ», Харків

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО РОЗРОБЦІ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ УПРАВЛІННЯ ДОПОМІЖНИМИ ВИРОБНИЦТВАМИ

Конкретні цілі і завдання технічного обслуговування і ремонту устаткування на промисловому підприємстві визначають склад необхідних управлінських завдань і вибір організаційної структури управління службою.

Ключеві слова: рекомендації, розробка, організація, структура, управління, допоміжне виробництво

Вступ. Економічна стратегія України, спрямована на побудову ринкової економіки, передбачає пошук нових оптимальних структур і методів управління для здійснення корінних перетворень у технології, техніці й організації виробництва. Успішне рішення цих завдань вимагає комплексного підходу до розвитку не тільки основного виробництва, але й обслуговуючих його суміжних виробництв. Необхідність комплексного підходу викликана диспропорціями, що зложилися між організаційно-економічним рівнем основного й обслуговуючого виробництв, а також тією функціональною й технологічною значимістю, що здобувають процеси

обслуговування на сучасному етапі. Це тим більше важливим є для рішення загальноекономічних завдань розвитку економіки України.

Постановка проблеми. Аналіз економічного стану України за минулі роки незалежності свідчить про те, що економіка продовжує діяти на межі своїх потенційних можливостей. Труднощі відновлення господарських зв'язків, монополізм підприємств, і все це на тлі постійного росту цін на енергоносії, не відрегульованої, часто мінливої, а часом і непродуманої податкової й грошово-кредитної політики, споруджених митних бар'єрів створюють украї напружені умови для процесу відтворення. І хоча валовий внутрішній продукт за останні роки має тенденцію до збільшення, ріст основних виробничих фондів, що є показником технічного озброєння, залишається незначним, а ді.чі фонди мають значне (понад 50%) фізичне і моральне зношення.

У цьому зв'язку альтернативою підвищення ефективності виробничого потенціалу й подолання технічної відсталості шляхом відновлення основних фондів, повинна стати по новому організовано комплексне обслуговування всієї гами основних виробничих фондів всіх галузей народного господарства.

С іншої сторони досвід ряду підприємств, що стали на шлях ринкових перетворень і досвід підприємств розвинених капіталістичних країн свідчать про значні якісні перетворення на основі впровадження досягнень НТП і режиму вільної конкуренції.

Ці зміни показують, що за роки незалежності в Україні здійснено технічне переозброєння ряду підприємств народного господарства. Відновляється конструювання й введення в дію значної кількості різних типів машин й устаткування, приладів, багато хто з яких є унікальними, створеними вперше.

Корінні перетворення, що відбуваються під впливом науково-технічного прогресу, привели до більших структурних змін продуктивних сил на підприємствах. Поряд зі старими, з'явилися нові галузі промисловості, пов'язані з кібернетикою, космосом, ядерною фізикою й ін.

Разом з тим прискорений розвиток техніки й технології, що виражається у впровадженні нових машин і механізмів, прогресивних технологічних процесів, у розширенні комплексної механізації й автоматизації виробництва, є однією з найважливіших причин істотних змін у змісті праці робітників, у поділі праці між ними й в організації процесів обслуговування виробництва.

Результати дослідження. Як відомо, прості моменти трудового процесу, тобто доцільна діяльність людини, або сама праця, предмет праці й засоби праці нерозривно зв'язані між собою й роблять один на одшого взаємний вплив, але провідна роль належить головній, найбільш рухливій й активній частині засобів праці – знаряддям праці. Характеризуючи засоби праці, К. Маркс писав, що це «...є річ або комплекс речей, які людина поміщає між собою й

предметом праці і які служать для нього як провідник иоро впливів на цей предмет» . Нескінченний розвиток засобів праці визначає рухливість організаційних форм використання головної продуктивної сили.

Аналізуючи велику промисловість, засновану на застосуванні машин й її вплив на робочу силу, К. Маркс указував, що «...сучасна промисловість ніколи не розглядає й не трактує існуючу форму виробничого процесу як остаточну...За допомогою впровадження машин, хімічних процесів й інших методів вона постійно робить перевороти в технічному базисі виробництва, а разом з тим й у функціях робочих і суспільних комбінаціях процесу праці...»

Технічний прогрес не скасовує ту або іншу функцію обслуговування, але змінює її зміст. У той же час він може привести до виділення окремих підфункцій, які при відомих умовах можуть навіть відокремлюватися. Спробуємо підтвердити справедливість цього положення наступними прикладами.

Не викликає сумніву, що механізація й автоматизація виробничих процесів являють собою, власне кажучи, послідовні стадії науково-технічного прогресу. У машинобудуванні, як й у промисловості в цілому, обидві ці стадії співіснують, що порозумівається як нерівномірністю розвитку науки й техніки, неоднаковими можливостями використання їх результатів стосовно до різних ділянок виробництва, значними об'єктивними труднощами на шляху механізації й автоматизації різних трудових процесів, так і впливом соціально-економічних факторів. Важливо відзначити, що й механізація й автоматизація проходять у своєму розвитку ряд етапів і впливають на зміст праці. Розвиток механізації відбувається за схемою: ручна праця - універсальна машина - часткова автоматизована спеціалізована машина. Розходження між універсальною й спеціалізованою машиною полягає в тому, указував К. Маркс, що «...в одному випадку вся робота виробляється однієї й тією же робочою машиною. Машина виконує всі ті різні операції, які ремісник виконував своїм знаряддям праці...», а в іншому випадку «...предмет праці проходить послідовний ряд взаємно зв'язаних часткових процесів, які виконуються ланцюгом різнорідних, але доповняючи одна одну робочих машин...»

Одночасно з розвитком машинного виробництва відбувається відокремлення й перерозподіл трудових функцій. Цей процес протікає у двох напрямках. З одного боку, відбувається відділення від основних функцій, виконуваних «головним» робітником, функцій по доставці заготівель, інструментів, пристосувань, збиранню робочого місця. Іншими словами, із загального комплексу робіт виділяються й відокремлюються ті, які не вимагають високої кваліфікації й тривалої підготовки виконавців. З іншого боку, відокремлюються найбільш складні роботи з ремонту встаткування й

підтримці його в гарному стані, налагодженні й переналагодженні встаткування, виготовленню інструмента й оснащення. Як правило, ці роботи вимагають значно більше високої кваліфікації виконавців, чим роботи з безпосереднього виконання основних операцій. Тому, як указував К. Маркс: «...поряд із цими головними категоріями виступає кількісно незначний персонал, що зайнятий контролем за всіма машинами й постійним їхнім лагодженням...». Даючи оцінку цьому новому персоналу, К. Маркс указує далі, що «...Це - вищий, частиною науково утворений, частиною уявного характеру шар робітників...».

На перший план висуваються функції забезпечення нормальної роботи встаткування й оснащення: їх налагодження, регулювання, підналагодження, ремонт, міжремонтне обслуговування й ін.

У цих умовах удосконалення системи управління технічним обслуговуванням і ремонтом обладнання в стані високої працездатності й швидке усунення випадкових відмов має визначальне значення для ефективного функціонування не тільки обслуговуючої системи, але й усього виробництва в цілому, а робітники, що здійснюють обслуговування виробництва стають на високоавтоматизованих підприємствах основними - учасниками виробничого процесу.

Важливе значення при цьому відводиться організації як – системі допоміжних господарів в цілому, так і організації службою ТО і ремонту обладнання.

Вдосконалення організації структури управління службою технічного обслуговування і ремонту встаткування на промисловому підприємстві пов'язане з рішенням численних і складних організаційних, технічних, інформаційних і соціально-психологічних завдань. Їх рішення, на думку учених-економістів і практиків організації виробництва, вимагає застосування комплексного підходу, що охоплює по взаємозв'язку усі проблеми управління виробничими системами.

Головним аспектом вивчення проблеми вдосконалення організаційного управління, являються структурні взаємозв'язки, що визначають стосунки між ланками апарату управління, що забезпечують ефективне функціонування усієї виробничої організації досягнувши поставленої мети.

Поняття "Організаційна структура" повинне включати систему цілей і механізм їх розподілу між різними ланками, набір завдань управління і динамічне, постійно відтворне в стосунках людей формально-неформальне розподіл завдань, стосунки між підрозділами при рішенні цих завдань, оцінку трудомісткості управлінських робіт, критерії ефективності функціонування системи управління, механізм розподілу відповідальності і повноважень, вибір

критеріїв оцінки досягнення цілей, схильні еволюції, малопомітним, але іноді дуже істотним змінам. Її розвиток, кінець кінцем, визначається рази том продуктивних сил і виробничих стосунків, з одного боку, і рівнем знань про закономірності і протиріччя розвитку виробничих стосунків, об'єкту і суб'єкта управління - з іншою.

При дослідженні організаційних структур управління служб технічного обслуговування і ремонту устаткування на промислових підприємствах необхідно враховувати ряд особливостей діяльності цієї служби

- умовність об'єднання різних самостійних подразделень основних фондів, що виконують ремонт, в службу технічного обслуговування і ремонту устаткування, як об'єкт управління;

- технічна і організаційна складність ремонтних робіт;

- істотна неоднорідність робіт, що проводяться, по технічному обслуговуванню і ремонту устаткування;

- випадкові варіації об'ємів ремонтних робіт;

- імовірнісний характер планування, пов'язаний з великою кількістю несподіваних (непланових) робіт по ремонту і технічному обслуговуванню устаткування;

- комбінаторний характер процесу ремонту і технічного обслуговування при певних ресурсах;

- відсутність стабільності споживаних матеріалів, запасних частин

- різні конструктивно-технологічні параметри ремонтваного устаткування;

- різні джерела фінансування;

- різні системи планування по видах ремонту;

- різні системи організації ремонтних робіт;

- зростання масштабів ремонтних робіт, обумовлених прискоренням темпів науково-технічного прогресу;

- підвищення вимог до якості, надійності ремонту і технічного обслуговування устаткування.

Ці особливості, по суті, виділяють управління технічним обслуговуванням і ремонтом устаткування на підприємстві як одну з найбільш складних областей управління відтворювальними процесами. Одноманітність об'єктів технічного обслуговування і ремонту, їх конструктивна і технологічна складність, відсутність стереотипності у виконуваних роботах, наявність елементів випадковості у відмовах устаткування, поєднання в одній службі конструкторської, технологічної, матеріальної, планової і виробничої функцій виділяють технічне обслуговування і ремонт устаткування як деякий клас виробництва, що характеризується специфічними труднощами управління. В

той же час, організаційні форми управління процесами технічного обслуговування і ремонту устаткування, відбиваючи специфічну суть об'єкту управління, повинні ґрунтуватися на загальних закономірностях і принципах організації систем, що управляють, оскільки технічному обслуговуванню і ремонту устаткування на підприємстві характерні ті ж закономірності в розвитку розподілу праці і організаційні форми його прояву, що і основному виробництву - спеціалізація і концентрація, кооперація і комбінування.

Висновки. Служба технічного обслуговування і ремонту устаткування на промисловому підприємстві є функціональною підсистемою управління, що виконує певний склад спеціальних функцій управління, містить відповідний склад органів управління і, відповідно до конкретної функції, що реалізовується нею, має свій об'єкт управління і свої цілі, а управління службою можна розглядати як приватну структурноінформаційну систему, що характеризується наявністю замкнутих функціональних зв'язків, тобто що реалізовує усі функції управління (планування, облік, контроль, аналіз, забезпечення, організація) для забезпечення виконання основних завдань, поставлених перед службою технічного об-служивання і ремонту устаткування на промисловому підприємстві.

Конкретні цілі і завдання технічного обслуговування і ремонту устаткування на промисловому підприємстві визначають склад необхідних управлінських завдань і вибір організаційної структури управління службою.

Список літератури: 1. *І.М. Погорелов* Шляхи підвищення ефективності організації виробничих процесів. Харків. 2007. 2. *В.Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, П.Г. ПЕРЕРВА, Л.Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ.* Антикризисный механизм розвитку підприємства. Харків. 2012. 3. Управління інноваційною діяльністю: магістерський курс. (під ред. *Перерва П.Г., Погорелов М.І., Мехович С.А.*) – Х.: НТУ«ХПБ» - 2011

Надійшла до редколегії 12.03.2013

УДК 338.8

Методичні рекомендації по розробці організаційної структури управління допоміжними виробництвами/П.Г. Перерва, І.М. Погорелов// Вісник НТУ „ХПБ”. Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Х.: НТУ „ХПБ”. - 2013. - № 22 (995) - С. 60-65. Бібліогр.: 3 назв.

Конкретные цели и задания технического обслуживания и ремонта оборудования на промышленном предприятии определяют состав необходимых управленческих заданий и выбор организационной структуры управления службой.

Ключу слова: рекомендації, розробка, організація, структура, управління, допомогательное производство

Concrete aims and tasks of technical service and repair of equipment on an industrial enterprise determine composition of necessary administrative tasks and choice of organizational structure of management service.

Keywords: recommendations, development, organization, structure, management, auxiliary production